

ART AT EP

Ω

Ο

Ρ

Π

Υ

Κ

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΠΡΟΕΔΡΙΑ
ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΕ

ΕΡΓΑ ΤΕΧΝΗΣ ΑΠΟ

Διοργανώνεται από το Ευρωπαϊκό
Κοινοβούλιο σε συνεργασία με την
Κυπριακή Προεδρία του Συμβουλίου της
Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ευρωπαϊκό
Κοινοβούλιο

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2025.

Η παρούσα έκδοση, που προορίζεται για ενημέρωση, τυπώθηκε στο Λουξεμβούργο με την ευκαιρία της έκθεσης της κυπριακής Προεδρίας του 2026, στην οποία εκτίθενται έργα από τη συλλογή έργων σύγχρονης τέχνης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και φωτογραφίες του Αντρου Ευσταθίου. Στόχος της είναι η παροχή πληροφοριών εντός εκπαιδευτικού πλαισίου σχετικά με το υπόβαθρο και την καλλιτεχνική παρακαταθήκη των καλλιτεχνών, των οποίων οι δημιουργίες εκτίθενται στην έκθεση, καθώς και η διατήρηση και η προώθηση της συμβολής τους στην πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης.

Η παρούσα έκδοση προορίζεται αποκλειστικά για μη εμπορική χρήση εντός των χώρων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Απαγορεύεται αυστηρά η άνευ αδείας χρήση, αναπαραγωγή ή διανομή του περιεχομένου της. Περαιτέρω χρήση ορισμένων εικόνων, καθ' υπέρβαση του επιδιωκόμενου σκοπού, μπορεί να υπόκειται σε περιορισμούς δυνάμει των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας των καλλιτεχνών ή λοιπών τρίτων. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποποιείται κάθε ευθύνη σε περίπτωση μη εξουσιοδοτημένης χρήσης.

Απαγορεύεται κάθε αναπαραγωγή, προσαρμογή, μερική τροποποίηση ή τηλεοπτική, καλωδιακή ή διαδικτυακή μετάδοση έργων που ανήκουν στη βελγική ένωση δημιουργών, συνθετών και εκδοτών (Sabam), χωρίς προηγούμενη άδεια από τη Sabam.

Sabam, rue des Deux Eglises 41-43, 1000 Βρυξέλλες, Βέλγιο.

Τηλ.: +32 2 286 82 80

Ιστότοπος: <http://www.sabam.be>

Διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου: visual.arts@sabam.be

ΕΡΓΑ ΤΕΧΝΗΣ ΑΠΟ

Κ

Υ

Π

Ρ

Ο

Σ

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

ROBERTA METSOLA

Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Είμαστε περήφανοι που, για περισσότερο από μια δεκαετία, φιλοξενούμε ως Κοινοβούλιο εκθέσεις τέχνης που διοργανώνονται από την εκ περιτροπής Προεδρία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προσφέροντας στους πολίτες την ευκαιρία να θαυμάσουν έργα τέχνης και δείγματα πολιτιστικής έκφρασης από ολόκληρη την Ένωσή μας. Το 2026 η Κύπρος αναλαμβάνει το τιμόνι της Προεδρίας του Συμβουλίου για δεύτερη φορά. Έχοντας μεγαλώσει και εγώ σε ένα νησί της Μεσογείου, είμαι ενθουσιασμένη με την εορταστική υποδοχή που επιφυλάσσεται στην κυπριακή τέχνη και στους Κύπριους καλλιτέχνες στην καρδιά της ευρωπαϊκής δημοκρατίας.

Η συλλογή έργων σύγχρονης τέχνης του Κοινοβουλίου δημιουργήθηκε το 1980 από τη Simone Veil, την πρώτη άμεσα εκλεγμένη Πρόεδρο του Κοινοβουλίου, και σήμερα συγκεντρώνει περίπου 600 έργα τέχνης από όλα τα κράτη μέλη. Προσφέρει στους βουλευτές, αλλά και στο κοινό, ερεθίσματα για να αναστοχαστούν τη δημιουργικότητα και την πολιτιστική πολυμορφία ως κοινές ευρωπαϊκές αξίες. Τα κυπριακά έργα στη συλλογή μας αντικατοπτρίζουν την πολυμορφία και τον πλούτο της Ένωσής μας και μαρτυρούν τη συνέχεια της παρακαταθήκης της Simone Veil μέσω της στήριξης ανερχόμενων και νεαρών καλλιτεχνών.

Η έκθεση αυτή αντλεί υλικό από τη συλλογή του Κοινοβουλίου και διοργανώνεται σε συνεργασία με το Υφυπουργείο Πολιτισμού της Κύπρου. Τα έργα τέχνης που παρουσιάζονται εδώ πραγματεύονται τα σύνθετα θέματα της μνήμης και της κληρονομιάς και θίγουν σημαντικά ζητήματα για την ήπειρό μας, όπως ο τουρισμός, η μετανάστευση, η οικολογία, η βιωσιμότητα και η τεχνολογία. Οι ψηφιακές εκτυπώσεις της Μαρίας Λεωνίδου με παράξενες, φουτουριστικές

μορφές που κινούνται μέσα σε ανοίκειους τόπους θέτουν ερωτήματα για τα διαρκώς μεταβαλλόμενα τοπία και τη θέση μας μέσα σ' αυτά. Παράλληλα, οι φωτογραφίες του Άντρου Ευσταθίου μεταβάλλουν την οπτική μας και μας καλούν να αναλογιστούμε τις προκλήσεις του παρόντος και να φανταστούμε μελλοντικές ενδεχομενικότητες.

Η τέχνη μάς συνδέει, προάγει τον διάλογο και μας ενθαρρύνει να επανεξετάσουμε τα κοινά μας βιώματα- με άλλα λόγια, αποτελεί αναπόσπαστο, ζωντανό μέρος της δημοκρατίας μας. Γι' αυτό χαίρομαι ιδιαίτερα που αυτές οι σημαντικές συζητήσεις πραγματοποιούνται εδώ, στο Σπίτι της Δημοκρατίας της Ευρώπης. Αυτός είναι επίσης ο λόγος για τον οποίο το Κοινοβούλιο θα συνεχίσει να στηρίζει διαχρονικά τις τέχνες και την καλλιτεχνική έκφραση.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά όλους όσοι συνέβαλαν στην πραγματοποίηση αυτής της έκθεσης. Σας προσκαλώ να απολαύσετε τη θέα μέσα από το παράθυρο που αυτή ανοίγει στη σύγχρονη πολιτιστική σκηνή της Κύπρου. Εύχομαι η επίσκεψή σας να σας ανταμείψει και να είναι αξιομνημόνευτη.

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΚΑΣΣΙΑΝΙΔΟΥ

Υφυπουργός Πολιτισμού

Η Κύπρος επέλεξε να παρουσιάσει στο Ευρωκοινοβούλιο τις εκθέσεις «Διεθνές Αεροδρόμιο Λευκωσίας» του Άντρου Ευσταθίου και «Growing Self» της Μαρίας Λεωνίδου, ως μια πράξη ευρωπαϊκής ταυτότητας και συλλογικής μνήμης.

Ενόψει της ανάληψης της Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά το πρώτο εξάμηνο του 2026, η Κυπριακή Δημοκρατία επιδιώκει να ενδυναμώσει τη συνοχή και τη στρατηγική ενότητα της Ένωσης, προάγοντας ταυτόχρονα την πολιτιστική καινοτομία και την αειφόρο συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στην προώθηση και διασφάλιση των θεμελιωδών αξιών της Ένωσης, με έμφαση στον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, στην ελευθερία, στη δημοκρατία, στην ισότητα, αλλά και στο κράτος δικαίου.

Στο πλαίσιο της Κυπριακής Προεδρίας, στοχεύουμε στην ενίσχυση και ανάδειξη του ρόλου του πολιτισμού ως πυλώνα της ευρωπαϊκής πολιτικής, συνδέοντας την πολιτιστική ανάπτυξη με τις δημοκρατικές αξίες. Μέσω της Επιτροπής Πολιτιστικών Υποθέσεων και της Ομάδας Εργασίας για τα Οπτικοακουστικά και τα Μέσα Ενημέρωσης, θα διαβουλευθούμε τη νομική βάση του νέου χρηματοδοτικού Κανονισμού ΑγοράEU, ο οποίος θα αντικαταστήσει τους προηγούμενους Κανονισμούς για το Πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» και το Πρόγραμμα «Πολίτες, Ισότητα, Δικαιώματα και Αξίες», ανοίγοντας νέες προοπτικές για την ενίσχυση της κινητικότητας και της πολιτιστικής δράσης στην Ευρώπη. Παράλληλα, θα προωθήσουμε τη νέα νομική βάση για τις Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης, καθώς και την υιοθέτηση της Πυξίδας Πολιτισμού, ενός στρατηγικού εργαλείου που φιλοδοξεί να αποτελέσει τον σπόρο για την ανάπτυξη ανθεκτικών και βιώσιμων πολιτιστικών οικοσυστημάτων στο μέλλον της Ευρώπης, αξιοποιώντας τις δυνατότητες που προσφέρει η πρόοδος της τεχνολογίας. Επιπλέον, κατά τη διάρκεια της Προεδρίας μας, θα συμβάλουμε ενεργά στην εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Κανονισμού για την Ελευθερία των Μέσων Ενημέρωσης, δημιουργώντας χώρο για ανταλλαγή απόψεων σχετικά με την προστασία των πολιτιστικών δικαιωμάτων και την πάταξη της παράνομης διακίνησης πολιτιστικών αγαθών, διασφαλίζοντας έτσι ένα σταθερό και δίκαιο πλαίσιο για την ανάπτυξη και την προστασία του πολιτισμού.

Η αξία του πολιτισμού δεν περιορίζεται στην αισθητική ή στην καλλιτεχνική έκφραση. Αποτελεί τον θεμέλιο λίθο για τη διάπλαση ταυτοτήτων, τη διατήρηση της μνήμης και τη συγκρότηση ενός κοινού ευρωπαϊκού οράματος.

Στην έκθεση «Διεθνές Αεροδρόμιο Λευκωσίας», ο Άντρος Ευσταθίου μετατρέπει το εγκαταλελειμμένο αεροδρόμιο σε ένα ισχυρό σύμβολο μνήμης, αντοχής και ελπίδας, αναδεικνύοντας τη δύναμη της συλλογικής ιστορικής συνείδησης. Με μια θεατρική προσέγγιση, οι φωτογραφίες αναβιώνουν την τελευταία πτήση πριν από την τουρκική εισβολή του 1974, γεφυρώνοντας την υλική πραγματικότητα με τη μνήμη και καθιστώντας τον θεατή συμμετοχο σε μια πράξη αναστοχασμού και αυτογνωσίας.

Αντίστοιχα, στο «Growing Self» της Μαρίας Λεωνίδου, με αφετηρία το παρελθόν, η τεχνολογία και η φαντασία συναντούν τη σύγχρονη ταυτότητα, προτείνοντας μια νέα οπτική για το μέλλον, όπου η τέχνη λειτουργεί ως πράξη αναγέννησης και μετατόπισης. Οι δύο εκθέσεις συνομιλούν μεταξύ τους, αλλά και με την ίδια την Ευρώπη, αντικατοπτρίζοντας τη διαδρομή από τη μνήμη στη μετατόπιση, από το παρελθόν που μας καθορίζει, στο μέλλον που καλούμαστε να διαμορφώσουμε συλλογικά.

Η Κυπριακή Προεδρία φιλοδοξεί να συνεχίσει αυτόν τον ουσιαστικό διάλογο, ενισχύοντας την πολιτιστική συνεργασία, την καινοτομία και την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, επιβεβαιώνοντας ότι η Ευρώπη εξακολουθεί να αντλεί δύναμη από τη μνήμη και να πορεύεται προς ένα κοινό μέλλον αλληλεγγύης, δημοκρατίας και πολιτισμού.

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

MIRIAM LEXMANN

Κοσμήτορας και πρόεδρος της καλλιτεχνικής
επιτροπής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Στην έκθεση που διοργανώνεται με την ευκαιρία της κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου της ΕΕ συμμετέχουν δύο καλλιτέχνες το έργο των οποίων σηματοδοτεί μια κρίσιμη στιγμή στη σύγχρονη κυπριακή τέχνη.

Ως νησί στο σταυροδρόμι της Ευρώπης, της Ασίας και της Αφρικής, η Κύπρος αποτελεί διαχρονικά σημείο συνάντησης πολιτισμών, ιστοριών και καλλιτεχνικών επιρροών. Η πλούσια πολιτιστική κληρονομιά της, η οποία έχει διαμορφωθεί από αιώνες ανταλλαγών, εμπνέει μέχρι σήμερα σύγχρονους δημιουργούς που γεφυρώνουν την παράδοση με την καινοτομία.

Οι φωτογραφίες του Άντρου Ευσταθίου, τραβηγμένες στο εγκαταλελειμμένο Διεθνές Αεροδρόμιο Λευκωσίας, μας φέρνουν αντιμέτωπους με την αισθητική της φθοράς και της απουσίας. Οι εικόνες του από έναν τόπο που κάποτε έσφυζε από κίνηση και τώρα έχει παγώσει στον χρόνο μάς οδηγούν να αναστοχαστούμε μια ιστορική ρήξη, όπου το αεροδρόμιο μετατρέπεται σε μεταφορά για τη συλλογική μνήμη – η σιωπή του στην πραγματικότητα δεν συνιστά απουσία, αλλά ανεξίτηλο ίχνος. Αντίθετα, η σειρά Growing Self της Μαρίας Λεωνίδου μάς μεταφέρει σε έναν ψηφιακό και εικονικό κόσμο μέσω της εξερεύνησης της τεχνολογίας.

Μαζί, οι δύο αυτοί καλλιτέχνες συνθέτουν μια συζήτηση μεταξύ της μνήμης και του μετασχηματισμού, του παρελθόντος και του μέλλοντος. Μας υπενθυμίζουν ότι η κυπριακή τέχνη δεν είναι στατική αλλά εξελίσσεται συνεχώς, αναζητώντας διαρκώς νέους τρόπους αυτοπροσδιορισμού και σφυρηλατώντας έναν δυναμικό διάλογο μεταξύ διατήρησης και πειραματισμού, μνήμης και ανανέωσης.

Εύχομαι η επίσκεψή σας στην έκθεση να σας χαρίσει μια αξέχαστη και εμπλουτιστική εμπειρία.

Ο πολιτισμός συνιστά έναν από τους ακρογωνιαίους λίθους της δημοκρατίας. Μέσα από αυτόν, η Ευρώπη βρίσκει την ψυχή και τον προσορισμό της. Ο πολιτισμός είναι αυτός που, διαμέσου των κοινών μας αξιών, μας ορίζει ως Ευρωπαίους και καθιστά τη συλλογική μας ταυτότητα ζωντανή και διαρκή. Για αυτόν ακριβώς τον λόγο, κατέχει εξ αρχής κεντρικό και στρατηγικής σημασίας ρόλο στο Κοινοβούλιο, το οποίο άλλωστε διατηρεί στενή σχέση με τη σύγχρονη τέχνη.

Η συλλογή έργων σύγχρονης τέχνης του Κοινοβουλίου δημιουργήθηκε το 1980, με πρωτοβουλία της πρώην Προέδρου του Κοινοβουλίου Simone Veil, με στόχο να αποτυπώσει το όραμα του ευρωπαϊκού εγχειρήματος μέσω των καλλιτεχνών της. Με περίπου 600 έργα τέχνης από όλα τα κράτη μέλη, τα οποία έχουν ενσωματωθεί στο διάστημα των τελευταίων 45 χρόνων, η συλλογή αναδεικνύει την ευρωπαϊκή καλλιτεχνική παραγωγή και αντικατοπτρίζει την πολιτιστική πολυμορφία των τελευταίων επτά δεκαετιών. Η συλλογή, τα έργα της οποίας εκτίθενται στους διάφορους δημόσιους χώρους και χώρους εργασίας του Κοινοβουλίου, μας υπενθυμίζει καθημερινά ότι η πολυμορφία είναι αυτή που μας ενώνει και μας καλεί να συνεχίσουμε να υποστηρίζουμε αυτό το κοινό όραμα — ένα μέλλον που διαρκώς διαμορφώνεται από τις αξίες και τις δράσεις μας.

Ένδειξη της αναγνώρισης της κοινωνικής και επικοινωνιακής δύναμης της τέχνης αποτελεί το στρατηγικό όραμα για την προσθήκη νέων έργων στη συλλογή, το οποίο επιδιώκει να διασφαλίσει τη συμμετοχή σύγχρονων καλλιτεχνών, την πολυμορφία και την εκπροσώπηση. Στο πλαίσιο αυτό, ενισχύονται οι επενδύσεις για την απόκτηση έργων από νέους καλλιτέχνες, καλλιτέχνες από υποεκπροσωπούμενα κράτη μέλη και γυναίκες καλλιτέχνιδες, προάγοντας την ισορροπημένη εκπροσώπηση φύλων και περιφερειών. Το όραμα αυτό αντικατοπτρίζεται επίσης στις θεματικές προσεγγίσεις, με έργα που εστιάζουν στις σημερινές κοινωνικές προκλήσεις και υπογραμμίζουν τη σημασία του νομοθετικού έργου που επιτελεί το Κοινοβούλιο.

Η φιλοξενία εκθέσεων αφιερωμένων στη σύγχρονη καλλιτεχνική παραγωγή των διαφόρων κρατών μελών που ασκούν την εκ περιτροπής Προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ αποδεικνύει επίσης αυτή την εξέχουσα θέση που καταλαμβάνει η τέχνη ως αναπόσπαστο μέρος μιας ευρύτερης στρατηγικής για το ευρωπαϊκό εγχείρημα. Από τον Βορρά ως τον Νότο, από την Ανατολή ως τη Δύση, οι εκθέσεις αυτές αναδεικνύουν τη διαφορετικότητα των πολιτισμών που συνθέτουν τον πλούσιο και μοναδικό πολιτιστικό ιστό της Ευρώπης και την καθιστούν τόσο πλούσια και μοναδική. Η μετάβαση αυτή γίνεται πιο εμφανής από ποτέ στην παράδοση της εκ περιτροπής προεδρίας από τη Δανία στην Κύπρο, και συνιστά εξαιρετική ευκαιρία να αναδειχθεί το ευρωπαϊκό έμβλημα «ενωμένοι στην πολυμορφία».

Η Κύπρος αποτελεί μία από τις πιο ιδιαίτερες χώρες της Ευρώπης με τη μεγαλύτερη πολυμορφία, λόγω της γεωγραφικής της θέσης και των χαρακτηριστικών της. Καταλαμβάνει ιστορικά κεντρική θέση στο γεωπολιτικό πλαίσιο, τόσο ως σημείο

συνάντησης όσο και ως πεδίο συγκρούσεων, διαδραματίζοντας καθοριστικό ρόλο στη σχέση μεταξύ της ΕΕ και της Μέσης Ανατολής. Ως εκ τούτου, πρόκειται για ένα χωνευτήρι πολιτισμών, με μοναδικά και εξίσου κοινά πολιτιστικά χαρακτηριστικά, ένα πλούσιο μωσαϊκό που επιτρέπει τη δημιουργία κοινού εδάφους. Φυσικά, η καλλιτεχνική παραγωγή της δεν αγνοεί την πολυπλοκότητα και τις κοινωνικές προκλήσεις που χαρακτηρίζουν αυτόν τον τόπο.

Η παρουσία Κυπρίων καλλιτεχνών στη συλλογή αντικατοπτρίζει αυτόν τον πολιτιστικό πλούτο και τη μοναδικότητα. Παρότι αντιπροσωπεύουν μια μικρή ομάδα οκτώ μόνο έργων τέχνης από επτά καλλιτέχνες (Κωνσταντίνος Κουννης και Κώστας Μάντζαλος, Ελένη Νικοδήμου, Μαρία Λεωνίδου, Μιχαήλ Παναγιώτης, Ρέα Αφαντίτου, Σαβέλλα Μιχαήλ και Θεόδουλος Γρηγορίου), τα έργα αυτά έχουν ιδιαίτερη σημασία διότι θίγουν θέματα όπως η ταυτότητα, η φύση, οι συγκρούσεις, ο χρόνος, η μνήμη και η καινοτομία, η δε υλική τους υπόσταση πραγματώνεται μέσα από τη ζωγραφική, το σχέδιο, τη φωτογραφία, την εγκατάσταση και την ψηφιακή τεχνολογία. Αποτελούν παράδειγμα της συντονισμένης προσπάθειας που καταβάλλει το Κοινοβούλιο, καταδεικνύοντας τη γεωγραφική, έμφυλη, ηλικιακή και θεματική εκπροσώπηση της συλλογής. Οι περισσότερες αγορές πραγματοποιήθηκαν το 2007, με απόφαση του Προεδρείου, και οι πιο πρόσφατες το 2023, με τη συμπερίληψη των έργων της Μαρίας Λεωνίδου, που παρουσιάζονται στην παρούσα έκθεση.

Η Μαρία Λεωνίδου δημιουργεί αντλώντας στοιχεία από πολλούς κλάδους, εκεί όπου η γλυπτική συναντά τις ψηφιακές τεχνολογίες, δημιουργώντας συχνά διαδραστικά κομμάτια και εγκαταστάσεις, που μας καλούν σε μια εμπυθιστική εμπειρία και εμφορούνται από μια ευφάνταστη οπτικότητα, η οποία μας ταξιδεύει

σε φανταστικούς κόσμους, όπως διάφορα ενδεχόμενα μέλλοντα. Ενσαρκώνει την αλλαγή παραδείγματος στην τέχνη και τη μετάβαση προς μια τέχνη, η οποία ενσωματώνει όλο και περισσότερα στοιχεία από τον ψηφιακό και τον τεχνολογικό κόσμο, χρησιμοποιώντας διάφορα είδη μέσων και τεχνικών για τη δημιουργία έργων που διερευνούν και αμφισβητούν τα όρια μεταξύ φυσικής και ψηφιακής ταυτότητας, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο οι ταυτότητες αυτές διαμορφώνονται και ορίζονται με βάση την κατανάλωση και τη χρήση νέων τεχνολογιών. Δημιουργεί το έργο της στο σημείο όπου εφάπτονται και έρχονται σε σύγκρουση ο άνθρωπος, το μη ανθρώπινο στοιχείο και οι μηχανές, στην ασαφή ζώνη που εκτείνεται μεταξύ του υλικού και του εικονικού κόσμου, για την παραγωγή υβριδικών έργων που δίνουν υλική υπόσταση σε ό,τι ήταν κάποτε ψηφιακό, στη σφαίρα μεταξύ μυθοπλασίας και πραγματικότητας.

Στις ενόπτες έργων *Growing Self I* και *Growing Self II*, που αποκτήθηκαν πρόσφατα για τη συλλογή του Κοινοβουλίου, η Λεωνίδα χρησιμοποιεί ψηφιακά μοντέλα 3D, για να διερευνήσει τα ζητήματα αυτά και να εξετάσει την ιδέα ενός μετα-φυσικού, μετα-υλικού και μετα-ανθρώπινου κόσμου. Δημιουργεί φανταστικά, ψηφιακά, ρευστά σώματα που φαίνεται να βρίσκονται σε αέναη κίνηση και υπαινίσσονται δυνατότητες μεταμόρφωσης. Παράλληλα, αναδύονται μορφές που σχηματοποιούνται και μεταβάλλονται ως σύμβολα αντίστασης σε ένα φαινομενικά αναπόδραστο τέλος, δημιουργώντας ένα σύμπαν με τους δικούς του κώδικες και κανόνες που μας επιτρέπει να σκεφτούμε τον ψηφιακό χώρο ως πολιτικό χώρο, σε μια προσπάθεια να απελευθερωθούμε από συστήματα ελέγχου και συγκρούσεων που στέκονται εμπόδιο στην ανάπτυξη.

Δίπλα στα έργα της Λεωνίδα, εκτίθενται οι φωτογραφίες του Άντρου Ευσταθίου, οι οποίες επιλέχθηκαν σε συνεργασία με τον εταίρο μας σε αυτό το εκθεσιακό πρότζεκτ, το Υφυπουργείο Πολιτισμού της Κύπρου. Ο Ευσταθίου αφιερώνει το φωτογραφικό του έργο κυρίως στη μνήμη και την ταυτότητα της πόλης και του νησιού όπου ζει, εστιάζοντας στις διάφορες πολιτιστικές ροές που συνθέτουν αυτό το μωσαϊκό και αναστοχαζόμενος την ενότητα και τις διαιρέσεις ενός τόπου που έχει σφυρηλατηθεί ανάγλυφα από την πολυμορφία.

Στη σειρά *Nicosia International Airport*, ο Ευσταθίου παρουσιάζει μια σειρά φωτογραφιών που τραβήχτηκαν στο πρώην διεθνές αεροδρόμιο της πρωτεύουσας της Κύπρου, το οποίο παραμένει κλειστό από την τουρκική εισβολή του 1974. Αποτελεί, συνεπώς, έναν χώρο όπου εκτίθεται με φυσικό τρόπο η σύγκρουση και το μακροχρόνιο πολιτικό αδιέξοδο σε αυτόν τον τόπο. Μέσα από μια διαδικασία μετα-μνήμης, δεδομένου ότι ο ίδιος γεννήθηκε το έτος που έκλεισε το αεροδρόμιο και, επομένως, δεν βίωσε άμεσα αυτά τα γεγονότα, ο Ευσταθίου αξιοποιεί την επικοινωνιακή και αφηγηματική δύναμη της φωτογραφίας, για να καταστεί με ενεργό τρόπο κοινωνός της συλλογικής ιστορικής μνήμης και να αναστοχαστεί αυτά τα 50 χρόνια ζωής στο νησί, παρεμβαίνοντας σε ένα παρελθόν που είναι και το δικό του παρελθόν, το οποίο εξακολουθεί να διαμορφώνει το παρόν και μας επιτρέπει να οραματιστούμε ένα νέο μέλλον.

Άλλοτε σύμβολο προόδου και κύρους, το πρώην αεροδρόμιο, το οποίο σήμερα βρίσκεται στη νεκρή ζώνη και, ως εκ τούτου, υπό τον έλεγχο της ειρηνευτικής δύναμης των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο, έχει παγώσει σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή και εποχή: στο μεταίχμιο μεταξύ ζώντων και νεκρών. Η ιδέα αυτή τονίζεται περαιτέρω από την παρουσία των μελών του πληρώματος που ήταν μάρτυρες της άφιξης της τελευταίας εμπορικής πτήσης των Κυπριακών Αερογραμμών, που παρουσιάζεται με δραματική ένταση χάρη στη χρήση της αντίθεσης, με την οποία αναδεικνύεται η ανθρώπινη υπεροχή έναντι των ερειπίων ενός πρόσφατου παρελθόντος, ως σύμβολο αντίστασης εκείνων που προσδοκούν ένα μέλλον που δεν φαίνεται να έρχεται ποτέ. Η παρουσία τους προσδίδει ζωτικότητα στον χώρο, δημιουργώντας εικόνες που πλάθουν ένα δυστοπικό αφήγημα με ασαφή όρια μεταξύ του πραγματικού και του φανταστικού, μεταξύ της φυσικής και της ψυχολογικής διάστασης, και αποσκοπεί στην αποφυγή της λήθης. Εμπεριέχουν την απουσία και την εκκωφαντική σιωπή του ιστορικού και κοινωνικού βάρους, φέρνοντάς μας άμεσα αντιμέτωπους με το συναισθηματικό βάρος του βλέμματός τους που αποκαλύπτει άρρητες αλήθειες, που υπερβαίνουν αυτό που μπορεί να ειπωθεί με λέξεις.

Ωστόσο, πέρα από το έργο που προτάσσει μεμονωμένα κάθε καλλιτέχνης, ο διάλογος που αναπτύσσεται μεταξύ των δύο έργων δημιουργεί χώρο για προβληματισμό σχετικά με ορισμένες σύγχρονες στρατηγικές προτεραιότητες, οι οποίες είναι κομβικές για το ευρωπαϊκό εγχείρημα. Ενώ η Μαρία Λεωνίδου μάς θέτει στο επίκεντρο ενός ολοένα πιο ψηφιακού, τεχνολογικού και μετα-υλικού κόσμου, με όλες τις προκλήσεις που αυτό συνεπάγεται, ο Άντρος Ευσταθίου μάς υπενθυμίζει την υλική και συμβολική σημασία της κτιριακής μας κληρονομιάς ως

μαρτυρίας της συλλογικής μνήμης που αντέχει στον χρόνο, και η οποία πρέπει να γίνει αντιληπτή ως χώρος διαλόγου, ενότητας και ειρήνης, σε χαλεπούς καιρούς όπως η σημερινή εποχή. Και οι δύο αγγίζουν θέματα όπως η βιωσιμότητα και η οικολογία: για παράδειγμα με τη χρήση της μεταφοράς που συνδέεται με το αεροδρόμιο, που αναδεικνύει τις εντεινόμενες προσπάθειες για την ανάπτυξη μιας στρατηγικής για τον τουρισμό και την κινητικότητα η οποία θα εξακολουθεί να επιτρέπει την ελεύθερη κυκλοφορία στην κοινή μας Ευρώπη, αλλά θα είναι πιο συνειδητή και βιώσιμη· το ίδιο επιτυγχάνεται μέσω των ουτοπικών κόσμων στους οποίους η φύση φαίνεται να αναγεννάται και να ανθίζει, στοιχείο που μας παροτρύνει να αντιμετωπίσουμε την ανάγκη για ανάληψη δράσης για το κλίμα που θα προωθή την προστασία της βιοποικιλότητας και θα συμβάλει σε ένα πιο ανθεκτικό φυσικό και δομημένο περιβάλλον. Τονίζουν την ιδέα της ροής, της διέλευσης και ενός κόσμου που μεταβάλλεται ραγδαία όλο και περισσότερο — από τον οποίο δεν υπάρχει διέξοδος.

Συνεπώς, στους κόλπους της σύγχρονης κυπριακής καλλιτεχνικής παραγωγής η τέχνη αναγνωρίζεται ως ισχυρό εργαλείο, ακόμη και ως πιθανή λύση. Με αφετηρία ένα κοινό παρελθόν, αντικατοπτρίζει την πολυμορφία, τις διαφορές ροές κυκλοφορίας και μετατοπίσεις, καθώς και μια προσεκτική ματιά στον Άλλο, στον γείτονά μας, ως θεμελιώδη χαρακτηριστικά μιας ενωμένης Ευρώπης. Ανάμεσα στην πραγματικότητα και τη μυθοπλασία, τη σύγκρουση και τη σύνδεση, η τέχνη αναδεικνύεται ως επιθυμία, σημείο συνάντησης και παράγοντας μεταμόρφωσης: μια δυνατότητα για το μέλλον!

Μονάδα Πολιτιστικών Σχέσεων

ΓΔ Επικοινωνίας - Διεύθυνση Ενημερωτικών Εκστρατειών

E I Σ A Γ Ω Γ H

«Διεθνές Αεροδρόμιο Λευκωσίας»

Άντρος Ευσταθίου x «Growing Self» - Μαρία Λεωνίδου

Πόση αλήθεια μπορεί να χωρέσει μια φωτογραφία; Πόση ιστορία μπορεί να αποτυπώσει μια φωτογραφική στιγμή και πόσα συναισθήματα μπορεί να αντέξει ο φωτογραφικός φακός; Αυτά τα ερωτήματα βρίσκουν χώρο και χρόνο στη φωτογραφική έκθεση «Nicosia International Airport» του Άντρου Ευσταθίου.

Μέσα από μια σειρά φωτογραφιών, που πλέον έχουν γίνει σχεδόν σύμβολα μνήμης, ο Κύπριος φωτογράφος Άντρος Ευσταθίου καταγράφει την ιστορία του νησιού των τελευταίων πενήντα ετών με τρόπο ταυτόχρονα περιεκτικό, περιγραφικό και αποκαλυπτικό.

Παράλληλα, το έργο της Μαρίας Λεωνίδου μας καλεί να διαπραγματευτούμε τους εγκαταλελειμμένους χώρους ως πολιτικά φορτισμένους τόπους, όπου η εγκατάλειψη και η απουσία αποκαλύπτουν τα υποκείμενα συστήματα ελέγχου και σύγκρουσης. Αυτή η παράλληλη θεώρηση αντανακλάται στην απεικόνιση του ερειπωμένου Διεθνούς Αεροδρομίου Λευκωσίας από τον Ευσταθίου: ένα οικοδόμημα που δεν αποτελεί απλώς ένα στατικό ερείπιο-μνημείο, αλλά μετατρέπεται σε μεταφορά του κατακερματισμένου, άλυτου τραύματος που διαπερνά τη διχασμένη ιστορία της Κύπρου.

«Αυτή η συλλογή λέει την αλήθεια και μόνο την αλήθεια», δηλώνει ο καλλιτέχνης, τονίζοντας πως το κοινό συγκινήθηκε από τη δύναμη αυτής της αλήθειας από την πρώτη κιόλας παρουσίασή της στη Λευκωσία (2012) και αργότερα στη Θεσσαλονίκη, όπου παρουσιάστηκε στην Photobiennale (2014). Η έκθεση φιλοξενήθηκε, επίσης, στην Γκαλερί Ευριπίδη στην Αθήνα (2017) και στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στη Φρανκφούρτη (2017), ενώ παρουσιάστηκε εκ νέου στη Λευκωσία το 2024.

Όπως οι κατακερματισμένες τρισδιάστατες ψηφιακές μορφές της Μαρίας Λεωνίδου ενσαρκώνουν τη φιλοσοφική ιδέα του «άλλου», έτσι και οι φωτογραφίες του Άντρου Ευσταθίου συλλαμβάνουν έναν ζωντανό χώρο μέσα στα ερείπια, όπου η μνήμη και το συναίσθημα διατηρούνται μέσα στο εγκαταλελειμμένο αεροδρόμιο. Οι εικόνες αυτές υπερβαίνουν την έννοια του απλού αρχιτεκτονικού μνημείου, μεταμορφώνουν τον χώρο σε σύμβολο του χαμένου και του διαρκώς υπό διαπραγμάτευση, τόσο σε πολιτικό όσο και σε προσωπικό επίπεδο.

Με ένα βλέμμα διακριτικής μεταφυσικής αισθητικής, ο Ευσταθίου στέλνει μήνυμα επιστροφής και αναγέννησης. Αντίστοιχα, τα γλυπτικά έργα της Λεωνίδου επιχειρούν να ανακτήσουν το «άλλο» και να δείξουν πως αυτοί οι χώροι, αν και σημαδεμένοι από την απουσία, εξακολουθούν να φέρουν παρουσία και απαιτούν να αναγνωριστούν και όχι να αγνοηθούν. Μέσα από τις αντιθέσεις στις εικόνες του, ο Ευσταθίου αναδεικνύει την ανθρώπινη υπεροχή ανάμεσα στα ερείπια του παρελθόντος, μια δυναμική που αποτυπώνεται και στην εξερεύνηση των κατακερματισμένων μορφών της Λεωνίδου, οι οποίες εκφράζουν ταυτόχρονα τη σύγκρουση και τη σύνδεση.

Στις φωτογραφίες του Άντρου Ευσταθίου, το ερειπωμένο Αεροδρόμιο Λευκωσίας παύει να είναι ένα στατικό αρχιτεκτονικό απολίθωμα και μετατρέπεται σε ζωντανό χώρο. Οι εικόνες λειτουργούν ως αποσπασματικές λάμπες μνήμης μιας ομάδας ανθρώπων που ήταν μάρτυρες της τελευταίας πτήσης στις 20 Ιουλίου 1974. Φορώντας στολές της εποχής, απεικονίζονται σε σκηνές με υπαινιγμούς κινηματογραφικού τρόμου, να περιμένουν, φαινομενικά, την ανακοίνωση της επόμενης πτήσης. Η ένταση αυτών των εικόνων καθρεφτίζει τις κατακερματισμένες μορφές των γλυπτών της Λεωνίδου, που δεν απεικονίζουν απλώς την απουσία, αλλά ενσαρκώνουν την παρουσία μέσα σε μια κατακερματισμένη πραγματικότητα.

Η περιπετειώδης ιστορία της φωτογράφισης, στην περίπτωση του Ευσταθίου, είναι γεμάτη επιμονή, αποφασιστικότητα και τόλμη (χαρακτηριστικά της προσπάθειας του Κύπριου φωτογράφου) να υπερβεί τα εμπόδια που σχετιζονταν τόσο με τους περιορισμούς της «Νεκρής Ζώνης» όσο και με τα κλισέ που συνοδεύουν την αντίληψη ενός ιστορικού κτιρίου, το οποίο εδώ λειτουργεί ως σύμβολο διαίρεσης, της λεγόμενης Πράσινης Γραμμής.

«Θα μπορούσε να αποτελέσει τη βάση ενός κινηματογραφικού σεναρίου», σημειώνει ο φωτογράφος, περιγράφοντας έτσι εύστοχα τα πέντε χρόνια επίμονης “περιπλάνησής” του στον χώρο του αεροδρομίου, όπου ξεκίνησε η υλοποίηση μιας έκθεσης, η οποία συνέπεσε χρονικά με έναν γύρο δικαιοδικών συνομιλιών ειρήνης. Όπως λέει ο ίδιος, «η ιδέα να φωτογραφίσω ανθρώπους στο ερειπωμένο Αεροδρόμιο Λευκωσίας ζούσε στο μυαλό μου για χρόνια». Μια μακρά περίοδος περισυλλογής, σαν να καθόταν σε μια άδεια αίθουσα αναμονής περιμένοντας ένα “σημάδι”. Ένα σημάδι που δεν άργησε να έρθει, ενώ το έργο αυτό είχε γίνει μια ανεξήγητη εμμονή. Αυτό που άνοιξε τον δρόμο ήταν μια δόση τύχης και πολλή αποφασιστικότητα, αφού οι εικόνες αυτές ήταν χαραγμένες στο μυαλό του από παιδί. Η γενιά του δεν έζησε τον πόλεμο. Αντίθετα, οι αφηγήσεις και οι επαναλήψεις των γεγονότων της τουρκικής εισβολής δημιούργησαν μέσα του αυτές τις εικόνες και ενίσχυσαν την επιθυμία του να καταθέσει τη δική του μαρτυρία για ένα κτίριο που αποτελεί σύμβολο της σύγχρονης ιστορίας της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Η ιστορικός τέχνης Λουίζα Καραπιδάκη σημειώνει:

«Η φωτογραφική τέχνη αποκτά ιδιαίτερη αφηγηματική δύναμη και ιστορεί ανείπωτες αλήθειες μέσα από την προσωπική εικαστική παρέμβαση, την τολμηρή “εικονική αναδόμηση” του ιστορικού τόπου. Όλα έχουν παγώσει σε μια δεδομένη στιγμή και όλα είναι ζωντανά-νεκρά στη “Νεκρή Ζώνη” της ονομαζόμενης Πράσινης Γραμμής του πρώην διεθνούς αεροδρομίου της Λευκωσίας. Οι πρωταγωνιστές, ως εμψυχωτές, κλέβουν μεν αρχικά την παράσταση, ωστόσο ενσωματώνονται εμφατικά στα εικονιζόμενα περιβάλλοντα ως τραγικά απομεινάρια και γίνονται μέρος της διήγησης του τόπου, της ατομικής και συλλογικής μνήμης. Η αφήγηση του Ευσταθίου δεν είναι μνημόσυνο γεγονότων, ούτε φιλοδοξεί στην ιστορική αποτύπωση ή στην κινηματογραφική αναπαράσταση, παρά αποσκοπεί στο να αφήσει ελεύθερο τον θεατή να συσχετίσει τον πραγματικό και τον συμβολικό χώρο με τα ιστορικά γεγονότα της χώρας του καλλιτέχνη, για να περάσουν έτσι στη “χώρα” της μη λήθης.»

Το έργο του Άντρου Ευσταθίου δίνει τη δυνατότητα στους Κύπριους που έζησαν την εισβολή να αναγνωρίσουν κομμάτια του εαυτού τους μέσα στις φωτογραφίες, ενώ για τις νεότερες γενιές λειτουργεί σαν χρονομηχανή που αναβιώνει ένα ουσιαστικό κομμάτι της πρόσφατης ιστορίας του νησιού. Όπως λέει ο ίδιος ο Ευσταθίου: «Όσα χρόνια κι αν περάσουν, αυτό το έργο θα το κουβαλώ μαζί μου...», τονίζοντας ότι το πρότζεκτ αυτό πλέον τον ορίζει τόσο ως φωτογράφο όσο και ως άνθρωπο.

Το Αεροδρόμιο Λευκωσίας αποτελεί ισχυρό ιστορικό σύμβολο, μια ωμή υπενθύμιση της τουρκικής εισβολής που οδήγησε στη διαίρεση της Κύπρου πριν από 50 χρόνια. Βρίσκεται δυτικά της Λευκωσίας και θεωρούνταν ένα αρχιτεκτονικό στολίδι της Ανατολικής Μεσογείου. Από το 1968, χρονιά της ανακατασκευής του, έως το 1974, υπήρξε το κύριο αεροδρόμιο της Κύπρου.

Σήμερα, το άλλοτε υπερσύγχρονο «Διεθνές Αεροδρόμιο Λευκωσίας» παραμένει εγκαταλελειμμένο, και βρίσκεται εντός της Νεκρής Ζώνης και υπό τον έλεγχο των Ηνωμένων Εθνών. Κάθε νέος γύρος ειρηνευτικών συνομιλιών για το Κυπριακό ξεκινά εκεί, με την ελπίδα εύρεσης μιας λύσης.

**Κ Υ Π Ρ Ι Α Κ Η
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΕΧΝΗ**

Από τη Μνήμη στη Μετατόπιση

Διεθνές Αεροδρόμιο Λευκωσίας, Άντρος Ευσταθίου,
και Growing Self, Μαρία Λεωνίδου

Η σύγχρονη κυπριακή τέχνη διανύει μια περίοδο αλληπάλληλων αυτοπροσδιορισμών. Αν θεωρήσουμε ως ορόσημο την έκθεση *Where do we go from here?* (μέρος της συλλογής του Ν. Πατίχη που παρουσιάστηκε στο NiMAC [Δημοτικό Κέντρο Τεχνών Λευκωσίας, Ίδρυμα Πιερίδη], το 2008) μπορούμε να ανιχνεύσουμε τον άξονα πάνω στον οποίο κινήθηκε έκτοτε η καλλιτεχνική παραγωγή της Κύπρου. Από το 2010 και μετά, ό,τι άλλοτε φάνταζε ως ασύνδετη θεσμική δραστηριότητα άρχισε να συντίθεται σε ένα πολυφωνικό δίκτυο καλλιτεχνικών χώρων, μουσείων και ανεξάρτητων πρωτοβουλιών. Δομές και συλλογικότητες εγκαθίδρυσαν εστιές κριτικής διερεύνησης, δοκιμάζοντας τα όρια τόσο της επιμελητικής όσο και της καλλιτεχνικής πρακτικής, μέσα σε ένα περιβάλλον που συνέχιζε να διαπραγματεύεται το ίδιο του το θεσμικό λεξιλόγιο. Διαμορφώθηκε, έπειτα, ένας διάλογος ανάμεσα στη διατήρηση και τον πειραματισμό, τη μνήμη και την ανανέωση.

Η κυπριακή τέχνη συχνά “διαβάζεται” ως αυτοαναφορική, όπου η ματιά του δημιουργού ταυτίζεται με εκείνη του θεατή. Ίσως αυτό να αποτελεί μια εγγενή παθογένεια του ίδιου του κυπριακού αυτοπροσδιορισμού, ένα πολιτισμικό στίγμα που δεν έχουμε ακόμη αποτινάξει. Ένα στίγμα

που άλλοτε γεννήθηκε από ιστορικές συνθήκες και άλλοτε επιβλήθηκε από εξωτερικές αφηγήσεις. Στο παρόν επιμελητικό πλαίσιο, αυτό το στίγμα αναγνωρίζεται ως δυναμικό στοιχείο δημιουργίας, το οποίο μετασχηματίζεται.

Η αισθητική των ερειπίων, η φθορά και η απουσία, έχουν λειτουργήσει κατ’ επανάληψη ως σημεία αναφοράς για τους Κύπριους καλλιτέχνες. Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσονται οι σειρές *Διεθνές Αεροδρόμιο Λευκωσίας* του Άντρου Ευσταθίου και *Growing Self* της Μαρίας Λεωνίδου. Η πρώτη, επεξεργάζεται την αισθητική των ερειπίων ως μνημονική τελετουργία. Ενώ η δεύτερη, αναπτύσσει μια αισθητική των ψηφιακών θραυσμάτων επιχειρώντας να αναπλάσει το ίδιο το υποκείμενο μέσα από τεχνολογικά εργαλεία. Και οι δύο καλλιτέχνες προτείνουν έναν διαφορετικό τρόπο ανάγνωσης της συλλογικής εμπειρίας: ο ένας μέσω της νοσταλγίας, η άλλη μέσω της μετατόπισης.

Όταν γύρω στο 2010–2012 ο Άντρος Ευσταθίου ξεκίνησε να φωτογραφίζει το εγκαταλελειμμένο κτήριο του Διεθνούς Αεροδρομίου Λευκωσίας (το οποίο βρίσκεται στην πράσινη γραμμή), έπλασε έναν διάλογο με

τη φθορά και την εθνική μνήμη. Όπως σημειώνει ο Δρ Γιάννης Τουμαζής, «στις φωτογραφίες του Ευσταθίου, η άλλοτε πολύβουη πύλη εισόδου και εξόδου της νεοσύστατης Κυπριακής Δημοκρατίας [...] απεικονίζεται βουβή και εγκαταλελειμμένη, αφημένη στη φθορά του χρόνου και στα στοιχεία της φύσης. Με τη μελαγχολία που αναδύουν, οι φωτογραφίες του αποτελούν σιωπηλό μάρτυρα των ταραχών των εξελίξεων που χαρακτήρισαν τη νεότερη ιστορία του νησιού» (κατάλογος έκθεσης *Κύπρος Νήσος: Ιστορία - Μνήμη - Πραγματικότητα, 2025–2026*, Πολιτιστικό Ίδρυμα Τράπεζας Κύπρου, Λευκωσία). Η παρατήρηση αυτή συνοψίζει με ακρίβεια τη διπλή λειτουργία του έργου: από τη μια ως τεκμήριο μιας υλικής πραγματικότητας, και από την άλλη ως μεταφορά της κυπριακής συλλογικής συνείδησης. Η σιωπή που περιβάλλει τις εικόνες του Ευσταθίου δεν είναι απλώς ησυχία· είναι ηχηρό αποτύπωμα. Η μελαγχολία που αναφέρει ο Δρ Τουμαζής δεν είναι συναισθηματικός τόνος αλλά επιτελεστική πράξη: ένα κάλεσμα προς τον θεατή να επανεξετάσει τη σχέση του με τον τόπο και την ιστορία. Το αεροδρόμιο, χτισμένο μέσα σε μια περίοδο αισιοδοξίας για τη νεοσύστατη Δημοκρατία, υπήρξε ένας χώρος διαρκούς μετάβασης. Η ξαφνική του σιωπή ενσάρκωσε την παύση της ιστορικής συνέχειας. Εκεί όπου άλλοτε κυκλοφορούσαν άνθρωποι, σήμερα κυκλοφορεί μόνο η μνήμη. Έτσι, ο Ευσταθίου δεν φωτογραφίζει ένα ερείπιο, αλλά ένα σημείο διακοπής: μια χρονική πληγή.

Η επιλογή του μέσου της φωτογραφίας ενισχύει αυτή την αίσθηση αναστολής. Ο Ευσταθίου, ωστόσο, δεν αποτυπώνει απλώς το παρελθόν, το *σκηνοθετεί*. Με θεατρικότητα που θυμίζει τελετουργία, επιστρατεύει το πλήρωμα της τελευταίας πτήσης (CY317) για να γεμίσει το κενό του χώρου.

Δημιουργεί, έτσι, μια δεύτερη πραγματικότητα, μια μνήμη μέσα στη μνήμη. Για τη μεταπολεμική γενιά, ο Ευσταθίου έστησε ένα θεατρικό *βερμπάτιμ*, ή έστω μια κινηματογραφική ταινία όπως είχε γράψει ο Γιώργος Τριλλίδης στο κείμενο της ομώνυμης έκθεσης (*isnotgallery*, Λευκωσία, 2024), μέσα στον ίδιο τον χώρο, με πραγματικά πρόσωπα, στολές, συναισθήματα και βιώματα. Το αεροδρόμιο μετατρέπεται σε σκηνή όπου η ιστορία δεν είναι απλά ένα ντοκουμέντο αλλά μια τελετουργία αναβίωσης. Έτσι, η φωτογραφική πράξη μετατρέπεται στη στιγμή όπου η απώλεια αποκτά ορατή μορφή.

Η κυπριακή φωτογραφική πρακτική, όπως και η πρακτική του Ευσταθίου, κινείται ανάμεσα στη μαρτυρία και την αισθητικοποίηση. Η φωτογραφία λειτουργεί ταυτόχρονα ως εργαλείο μαρτυρίας και ως διαδικασία επανεγγραφής της μνήμης. Εδώ, το μέσο αποκτά έναν σχεδόν μεταφυσικό χαρακτήρα: λειτουργεί ως ενδιάμεσο ανάμεσα στο ορατό και στο αφανές, ανάμεσα στην Ιστορία και στο βίωμα. Ο Ευσταθίου δεν επιδιώκει να παρηγορήσει τον θεατή, αλλά να του επιστρέψει την ευθύνη της θέασης· να σταθεί απέναντι στη σιωπή όχι για να την «ερμηνεύσει», αλλά για να την αντέξει. Στο έργο του, η φωτογραφία δεν είναι απλώς τεκμήριο αλλά εργαλείο αναστοχασμού. Η πράξη της καταγραφής μετατρέπεται σε διαδικασία εξαγνισμού. Η εικόνα λειτουργεί ως μεσολαβητής ανάμεσα στο πραγματικό και στο νοητό, ανάμεσα στο γεγονός και στο βίωμα. Η προσεκτικά εννοχρησιμοποιούμενη σιωπή των εικόνων του καθιστά τον θεατή συμμετοχό στην πράξη της μνήμης, και τον καλεί να ακούσει τον χρόνο. Το φωτογραφικό βλέμμα μετατρέπεται σε χειρονομία επιμονής, μια άσκηση θέασης που επανεπιβεβαιώνει την ανάγκη του ανθρώπου να συνδεθεί και να επαναφέρει.

Απέναντι στην υλικότητα του Ευσταθίου, η Μαρία Λεωνίδου αντιπαραθέτει την άυλη φαντασία του ψηφιακού. Η σειρά *Growing Self* λειτουργεί ως μια εξωανθρώπινη προβολή της ταυτότητας, όπου το σώμα έχει αποδομηθεί και επαναδομηθεί μέσα από την τεχνολογία. Συνεπώς, οι φωτογραφίες της σειράς *Growing Self* μαρτυρούν μια μετατόπιση της κυπριακής καλλιτεχνικής σκηνης προς τον τεχνολογικό κόσμο, υποδηλώνοντας ότι η επόμενη φάση του αυτοπροσδιορισμού ίσως δεν αφορά πλέον τη μνήμη, αλλά την προσομοίωση.

Αν ο Ευσταθίου φωτογραφίζει την απουσία του ανθρώπου, η Λεωνίδου απεικονίζει τη μετάλλαξή του. Αν ο πρώτος εξερευνά τα ερείπια του παρελθόντος, η δεύτερη οικοδομεί τα αποτυπώματα του μέλλοντος. Και οι δύο, ωστόσο, ερευνούν το ίδιο ερώτημα: τι παραμένει όταν η μορφή αλλάζει; Και οι δύο καλλιτέχνες προσεγγίζουν την έννοια του αρχείου: ο Ευσταθίου ως ανασκαφή της μνήμης και η Λεωνίδου ως κατασκευή της μετατόπισης. Η συνάντησή τους συγκροτεί ένα μετα-αρχείο της κυπριακής εμπειρίας: μια πηγή μνήμης και φαντασίας, όπου το παρελθόν και το μέλλον δεν λειτουργούν αντίθετα, αλλά συνυπάρχουν. Το ερείπιο και το εικονικό, το πραγματικό και το τεχνητό, η μελαγχολία και η επινόηση: όλα συντίθενται σε ένα κοινό πεδίο ερμηνείας. Οι φωτογραφίες του Ευσταθίου και οι ψηφιακές εικόνες της Λεωνίδου συγκροτούν δύο όψεις του ίδιου νομίσματος: της διαρκούς διατύπωσης της κυπριακής ταυτότητας μέσα από την τέχνη. Με το βλέμμα άλλοτε στραμμένο στην απώλεια, και άλλοτε στη μεταμόρφωση.

Μαρία Ευσταθίου

Παρατηρήτρια πολιτισμού και άλλων μεταβαλλόμενων στόχων

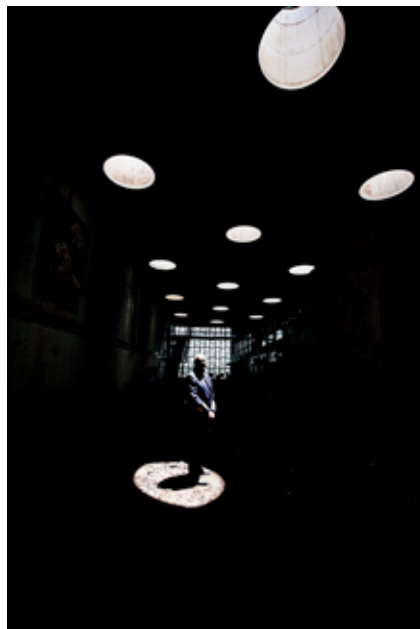
Άντρος Ευσταθίου

Nicosia International Airport (Διεθνές Αεροδρόμιο Λευκωσίας), 2007-2012

Φωτογραφία, εκτύπωση σε χαρτί fine art
Διάφορες διαστάσεις
Ευγενική παραχώρηση του δημιουργού

Μαρία Λεωνίδου

Growing Self I (Αναπτυσσόμενος εαυτός I), 2021

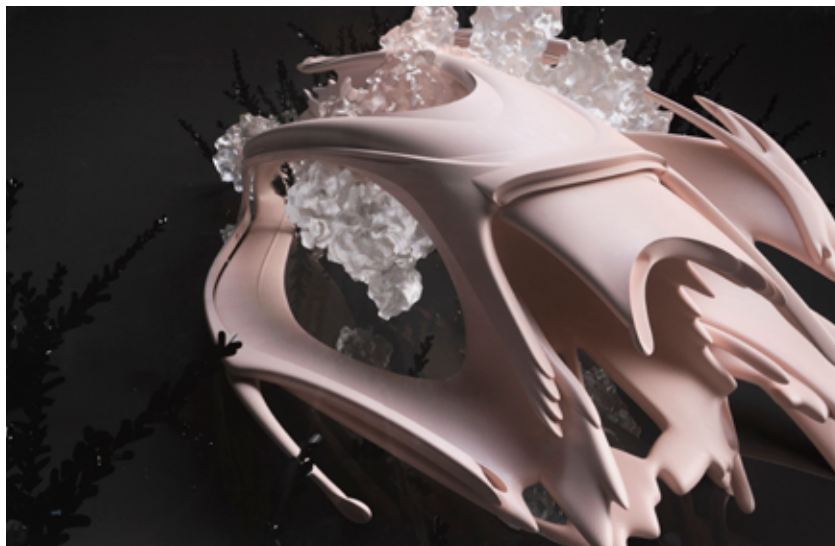
Ψηφιακή εκτύπωση (1/3)

594 x 841 mm

Αγοράστηκε από την καλλιτέχνη το 2023

Συλλογή έργων σύγχρονης τέχνης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Growing Self II (Αναπτυσσόμενος εαυτός II), 2021

Ψηφιακή εκτύπωση (1/3)

594 x 841 mm

Αγοράστηκε από την καλλιτέχνη το 2023

Συλλογή έργων σύγχρονης τέχνης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Κ Ο Λ Ο Φ Ω Ν Α Σ

Ιανουάριος-Ιούνιος 2026

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Βρυξέλλες, Βέλγιο

Καλλιτεχνικοί επιμελητές

Μονάδα Πολιτιστικών Σχέσεων, Γενική Διεύθυνση Επικοινωνίας /
Σουζάνα Πετρή.

Κείμενα

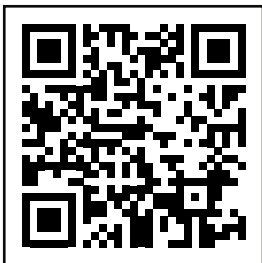
Μονάδα Πολιτιστικών Σχέσεων, Γενική Διεύθυνση Επικοινωνίας /
Μαρία Ευσταθίου.

Φωτογραφίες

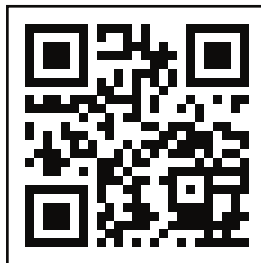
Συλλογή έργων σύγχρονης τέχνης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου /
Άντρος Ευσταθίου.

Οργάνωση / Παραγωγή

Μονάδα Πολιτιστικών Σχέσεων, Γενική Διεύθυνση Επικοινωνίας του
Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου / Υφυπουργείο Πολιτισμού Κύπρου.

<https://art-collection.europarl.europa.eu/>

www.cy2026.eu

